

BLudný Balvan za rok 2015

Claire Klingenberg

Předávání cen osmnáctého ročníku soutěže BLudný Balvan vyšlo letos na symbolické datum 1. dubna. Již tradičně se úvodní proslovu ujal Jiří Grygar, který krátce zalamentoval nad tendencí společnosti přikládat větší hodnotu anonymním dezinformacím na internetu než informacím pocházejících od konkrétních kriticky myslících autorů.

Bohužel k tomuto trendu občas napomáhají i členové akademické, či v tématu vzdělané, komunity, kteří touhou po rychlém řešení zanedbávají principy kritického myšlení a vědeckou metodu. Někteří z těchto členů proto letos získali BLudný Balvan.

Pro méně znalé soutěže:

BLudný Balvan byl poprvé udělen roku 1999 za „[přínos] jednotlivců i různých spolků k matení české veřejnosti a rozvoji blátivého způsobu myšlení“¹ v roce 1998. Od té doby je udílen každoročně, vždy za skutky z minulého roku.

Jsou dvě kategorie, jednotlivci a družstva (organizace, instituce, redakce, podnik, firma apod.), ve kterých lze získat 1., 2. nebo 3. místo aneb Zlatý, Stříbrný nebo Bronzový BLudný Balvan. Návrh na nominaci může podat kterýkoliv člen Sisyfa, přihlíží se ovšem i k návrhům od nečlenů. Každý návrh musí být opatřen zdůvodněním a dokumentací. Na letošní ocenění bylo celkově schváleno 80 návrhů na nominaci.

Začneme jednotlivci

Zlatý BLudný Balvan si letos získal MUDr. Jan Hnízdil za „diskreditaci psychosomatické medicíny v očích odborné i laické veřejnosti“²

Jak dle názoru Komitétu pro udělování BLudných Balvanů, tak dle názoru výboru Společnosti psychosomatické medicíny při České lékařské společnosti, MUDr. Hnízdil svou lékařskou praxí a svými výroky – např. „*Nemoc je informace o tom, že člověk dělá v životě nějakou chybu.*“³ – snižuje komplexní disciplínu psychosomatické medicíny na úroveň léčitelské pavědy.

Sám Jan Hnízdil se vyjádřil k udělení ceny následovně: „*Na místě jsem Sisyfovcům slíbil, že budu s ještě větším úsilím zkoumat paranormální jevy a zjevy na naší politické scéně a zasadím se o rozvoj tradiční česko–čínské smíšené medicíny. Na důkaz, že to myslím vážně jsem se rozhodl Zlatý balvan vydražit a získané peníze poukázat na stavbu kanálu Dunaj – Odra – Labe. Čínští soudruzi slíbili miliardu Eur, zbytek dodám já, kdyby to nestačilo, vezmu do ruky krumpáč. Čest práci!*“⁴

¹ obsah 29. 4 .2016 *Statut pro udělování výroční ceny Sisyfa BLudný balvan*
http://www.sysifos.cz/files/statut_blb.htm

² obsah 29. 4 .2016 <http://www.sysifos.cz/index.php?id=vypis&sec=1459528182>

³ obsah 29. 4 .2016 <http://blog.aktualne.cz/blogy/jan-hnizdil.php?itemid=27304>

⁴ obsah 29. 4 .2016 <http://echo24.cz/a/wvZtG/nejsem-sarlatan-deti-si-za-rakovinu-nemuzou-haji-se-lekar-hnizdil>

Stříbrný BLudný Balvan putoval Prof. M.D. Tp.D. PhDr. Ján Šramovi, Ph.D. za „renezanci neomylné antropologické biotypologie; s úžasem nad jeho akademickou kariérou“⁵

Necháme stranou kontroverze ohledně legitimacy Šramových akademických titulů a zaměříme se jen na jeho typologii. Antropologická biotypologie je stručně disciplínou, jejímž základem je teorie, že každá nemoc i každý povahový rys jsou k rozpoznání z vnější podoby těla, ať z dlaní (chiologie), tvaru lebky (frenologie), očí, atd.

Šramo funkčnost své metody obhájí staletí starou tradicí. S tím nelze polemizovat. Vždyť teprve nedávnou medicína dospěla na tu úroveň, že může bezpečně zkoumat vnitřek těla a diagnostikovat pomocí analýz krve, tkání a DNA. Tyto nové poznatky posunuly diagnostiku vnější analýzou na pozadí a vyvrátily tvrzení frenologie⁶, chiologie a příbuzných pavěd. Proto disciplína, jako je antropologická biotypologie, sdružující vyvrácené metody není platnou vědou a neměla by se prezentovat parafrází slov Jána Šrama jako „úplně spolehlivá diagnostika“⁷.

Bronzový BLudný Balvan za „kvalifikovanou propagaci a využívání diagnostických metod non lege artis“⁸ byl udělen očnímu lékaři a městskému zastupiteli ANO MUDr. Liborovi Němcovi

Propaguje diagnostiku pomocí iridologie. Tato metoda se zakládá na myšlence, že duhovka tvoří mapu těla a je možno její pomocí rozpoznat jakoukoliv nemoc. Zastánci této metody se však nemohou shodnout na jedné podobě této mapy⁹ a odpůrci mají na své straně empirické důkazy vyvracející přímou propojenost každé části těla s okem. Kromě toho Libor Němec propaguje existenci geopatogenních zón a funkčnost homeopatie¹⁰.

23. 5. 2015 Stálý výbor evropských lékařů (CPME) přijal Stanovisko ke komplementární a alternativní léčbě¹¹, ve kterém vyzývá lékaře, aby varovali své pacienty před riziky tradičních, komplementárních a alternativních metod. Česká lékařská komora je samozřejmě členem CPME. MUDr. Němec je členkem ČLK. Přesto do dnešního dne je zastáncem těchto metod.

Bylo by radno, aby MUDr. Libor Němec příště řekl „Ano!“ dvojité zaslepeným pokusům a klinickým studiím.

A teď družstva

Zlatý BLudný Balvan, nepřekvapivě, dostala Fakultní nemocnice v Hradci Králové za propagaci čínské medicíny, slovy skeptiků, za „příkladnou péči o dílo Velikého Mao Ce-tunga v oblasti zdravotnictví“¹²

Nejúsměvnější na spolupráci Česko-čínského centra tradiční čínské medicíny Fakultní nemocnice v Hradci Králové a Univerzitní nemocnice Shuguang přidružené k Šanghajske univerzitě tradiční čínské medicíny je značný rozpor v sebezprezentaci a prezentování užívání technik TCM (tradiční čínské medicíny. Například, zatímco se české centrum TCM se chlubí využitím „diagnostické a léčebné

⁵ obsah 29. 4. 2016 <http://www.sysifos.cz/index.php?id=vypis&sec=1459527753>

⁶ obsah 29. 4. 2016 https://www.princeton.edu/~cggross/ency_neuro_phren.pdf

⁷ obsah 29. 4. 2016 <http://www.moudra.estranky.cz/clanky/rozhovor-s-typologem.html>

⁸ obsah 29. 4. 2016 <http://www.sysifos.cz/index.php?id=vypis&sec=1459527488>

⁹ obsah 29. 4. 2016 <http://www.quackwatch.com/01QuackeryRelatedTopics/iridology.html>

¹⁰ obsah 29. 4. 2016 <http://doktor-nemec.webnode.cz/o-nas/>

¹¹ Stanovisko v celém znění zde:

http://doc.cpme.eu:591/adopted/2015/CPME_AD_Board_23052015_FINAL_EN.CPME.Statement.on.alternative.treatments.FINAL.23.05.2015.Reykjavik.pdf

¹² obsah 29. 4. 2016 <http://www.sysifos.cz/index.php?id=vypis&sec=1459528047>

*postupy tradiční čínské medicíny*¹³, jejich čínští kolegové se chlubí nově postavenou klinikou západní medicíny se západně vzdělanými lékaři, která vznikla kvůli neustále se zvyšující poptávce po lékařství na světové úrovni.¹⁴ A ač české centrum TCM propaguje diagnostiku pomocí TCM na první straně svého webu, na další straně se objevuje tato věta: „V centru TCM Fakultní nemocnice Hradec Králové je u každého nově přichozího pacienta nejprve českým lékařem stanovena vstupní diagnóza.“¹⁵

Co se týče účinnosti metody, klinické studie zkoumající přínos používání bylin dle metod TCM v kombinaci s užíváním klasických léčebných metod většinou končí parafrází slov – „používání TCM zlepšilo životní úroveň nemocného, ale není jasné, zda TCM má nějaký léčebný či preventivní efekt“¹⁶ nebo „je třeba udělat další dvojité zaslepené, náhodně rozdělené výzkumy“¹⁷. Jelikož těch bylo, dle databáze EBSCO, již k čtyřem tisícům, je otázkou, zda přidružené výzkumné centrum TCM u FnHK má šanci objevit nový kontinent, či zda bude znovu-objevovat Ameriku.

Stříbrný BLudný Balvan si zasloužila Rada Českého rozhlasu v Praze ČRo Dvojka vysílá pořad „Kupředu do minulosti“, který řeší „S neotřelými (i kontroverzními) hosty o dávných receptech na nové problémy“¹⁸

Pořad samotný BLudný Balvan nezískal, cena byla udělena Radě za „odstrašující příklad zdůvodnění, proč Český rozhlas Dvojka vysílal pavědecké díly v seriálu „Kupředu do minulosti““¹⁹. Stížností na tento pořad bylo mnoho a těžko vybrat nejvíce odstrašující zdůvodnění ze strany ČRo. Přesto se vybrala odpověď na stížnost L. Malého²⁰. V této odpovědi šermuje doc. PhDr. Michal Stehlík, Ph.D., předseda Rady ČRo, zákonem o Českém rozhlasu a Kodexem Českého rozhlasu, které dávají prostor ve vysílacím čase k prezentaci alternativních náhledů. K němu se přidává Miroslav Dittrich, šéfredaktor ČRo Dvojka, který zase argumentuje způsobem „včerejší šarlatánství, dnešní nová léčebná metoda“.

Vezměme to popořadě. Tedy zaprvé, Zákon o Českém rozhlasu říká „Hlavními úkoly veřejné služby v oblasti rozhlasového vysílání jsou zejména poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů.“²¹ V díle pořadu ze 17. března 2015, kde Milan Calábek (ne-lékař a ne-vědec) prezentuje tvrzení, že kokosový olej pomáhá našemu tělu zbavit se herpes a chřipky²², jako pravdivou informaci. Toto tvrzení je naprosto nepodložené, neověřené a tudíž neobjektivní, proto tento díl porušuje ten stejný zákon, kterým se předseda Rady obhájí.

Zadruhé, ve zmíněném Kodexu²³ je několik bodů, které podporují stížnost L. Malého. Například bod „Účelem existence rozhlasu jako služby veřejnosti je zajistit veřejnosti zdroj informací, kritické reflexe,

¹³ obsah 29. 4.2016 <https://www.fnhk.cz/tcm/zakladni-informace>

¹⁴ obsah 29. 4.2016 http://www.sgyy.cn/eng/sgweb_sihc.html

¹⁵ obsah 29. 4.2016 <https://www.fnhk.cz/tcm/metody-tcm/vysetreni-metodami-tcm>

¹⁶ Li, P., Chen, Y., Liu, J., Hong, J., Deng, Y., Yang, F., & ... Yang, W. (2015). Efficacy and Safety of Tangshen Formula on Patients with Type 2 Diabetic Kidney Disease: A Multicenter Double-Blinded Randomized Placebo-Controlled Trial. Plos ONE, 10(5), 1-16.

¹⁷ Např. Zhang, G, Xiong, N, Zhang, Z, Liu, L, Huang, J, Yang, J, Wu, J, Lin, Z, & Wang, T 2015, 'Effectiveness of Traditional Chinese Medicine as an Adjunct Therapy for Parkinson's Disease: A Systematic Review and Meta-Analysis', Plos ONE, 10, 3, str. 1-18,

¹⁸ obsah 29. 4. 2016 http://www.rozhlas.cz/dvojka/kupredudominulosti/_zprava/kupredu-do-minulosti--1303771

¹⁹ obsah 29. 4. 2016 <http://www.sysifos.cz/index.php?id=vypis&sec=1459527608>

²⁰ obsah 29. 4. 2016 http://www.rozhlas.cz/rada/stiznosti/_zprava/stiznost-posluchace-l-maleho-na-clanky-m-calabka-a-j-jonase-na-webu-cro-cervenec-2015--1517195

²¹ Paragraf 2. Zákon v celém znění zde: http://media.rozhlas.cz/_binary/03399575.pdf

²² obsah 29. 4.2016 http://www.rozhlas.cz/dvojka/kupredudominulosti/_zprava/parkinson-alzheimer-rakovina-cukrovka-milan-calabek-radi-jak-tyto-nemoci-lecit-prirodnimi-latkami--1467735

²³ Kodex ČRo v celém znění zde: http://www.rozhlas.cz/rada/legislativa/_zprava/kodex-ceskeho-rozhlasu--789056

umělecké tvorby a zábavy, které jsou chráněny před lobbistickými tlaky.“ Pak jsou v Kodexu definována kritéria, která musí určitý typ pořadu splňovat. Bohužel není k dohledání, zda zmíněný pořad „ Kupředu do minulosti“ je „vzdělávací a osvětový“ či „zábavní“. V obou případech avšak porušuje svá kritéria. V případě vzdělání a osvěty se má doplnit „*vedení vzdělávacího či osvětového pořadu nabídkou dalších zdrojů informací o tématu včetně publikace vzdělávacích informací na vlastních internetových stránkách*“²⁴, což chybí, a v případě zábavy pořad nesmí směřovat „*k prosazování určitých obchodních nebo politických zájmů*“²⁵ a to při propagaci soukromé společnosti Milana Cabálka, Mandala - Univerzita Nové doby²⁶, také nedodržuje.

Do třetice je tu argument Miroslava Dittricha „*A ani naše vysoce vyspělé zdravotnictví se neuzavírá novým metodám a postupům, novým léčebným látkám.*“ Jako příklad uvádí zbudování centra TCM u Fn HK. Ovšem nezmiňuje, že se nejedná o nové přístupy, ale právě o přístupy překonané a naše vyspělé zdravotnictví se uzavírá překonaným metodám, viz vyjádření vedení České lékařské komory a České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně²⁷

Bronzový BLudný Balvan putuje do Rehabilitačního oddělení Oblastní nemocnice Příbram, a.s. za „*poskytování alternativně nadstandartní zdravotní péče*“²⁸

Toto rehabilitační oddělení nabízí akupunkturu nejen jako součást svých lázeňských balíčků, ale i jako součást svého léčebného kurikula. MUDr. Barbora Daňhová, primářka tohoto oddělení, je sama nadšenou akupunkturistkou, homeopatkou a zastávkyní celostní medicíny.

K těmto postupům se asi nejlépe vyjádřil Prof. MUDr. Vladimír Tesař, DrSc., MBA, FERA, FASN ve svém článku Tradiční, komplementární a alternativní v Tempus Medicorum, časopise České lékařské komory: „*„alternativní“ medicína o klinické studii nestojí, zpochybňuje jejich aplikovatelnost na své postupy a ani opakované negativní výsledky na jejich postupech nic nemění. Příkladem jsou negativní klinické studie týkající se homeopatie (např. Shang et al., Lancet, 2005, Pakpoor, British Medical Journal, 2015) nebo studie, která ukázala, že cílená akupunktura má stejný efekt jako aplikace vpichů kamkoli (Brinkhaus et al., Arch Intern Med, 2006)*“²⁹

BLudný Balvan 2016?

Ano, už přicházejí návrhy na nominace. Víte o někom, kdo by si nominaci zasloužil? Pošlete váš návrh s odůvodněním na balvany@sisyfos.cz. Nebo znáte někoho, komu výše zmíněné metody fungují? Přihlaste ho do Paranormální výzvy, ať v dvojitém zaslepeném experimentu prokáže svou metodu. www.paranormalnivyvza.info

29. 4. 2016, v Praze

Autor: Claire Klingenberg, studentka religionistiky HTF UK, členka předsednictva Sisyfos – zástupce pro mezinárodní vztahy

²⁴ Čl. 9.1 Kodexu

²⁵ Čl. 10.2 Kodexu

²⁶ <http://obchodnirejstrik.cz/mandala-s-r-o-25655825/>

²⁷ obsah 29. 4.2016 <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/lecba-je-neoverena-ucinky-nevyzkousene-dozvi-se-pacient-v-ci/r~779fecb487c911e5a80c0025900fea04/>

²⁸ obsah 29. 4.2016 <http://www.sisyfos.cz/index.php?id=vypis&sec=1459527318>

²⁹ Tempus Medicorum 7-8/2015 www.lkcr.cz/doc/tempus_file/tm-7-8_15-107.pdf